

Over zoiets moogt gij niet blijven tobben. Dan luidt uw zieleleven er onder. Dan krijgt ge een lustige kwaal. Met kostelijken humor doktert Ds Laman in het Gereformeerd Kerckblad voor Drenthe en Overijssel" er over.

Boven zijn artikel plaatste hij het opschrift: "Humeuritis".

Tingeling! „Domme thuis?" Deur van de kamer ging open; binnengelaten werd juffrouw Philipappus. Groeten werden gewisseld. Juffrouw Philipappus ging zitten.

Bij zichzelf dacht ik: Ze heeft zeker wel weer wat op haar hart, dat er af moet. Want dat wisten we al, wanneer juffrouw Philipappus een bezoek kwam brengen, dan was er weer wat, waarvan ze zich geërgerd had. Want hare ergernissen waren vele. Eerst volgde een praatje in het algemeen over dit en dat, en dan tenslotte kwam het los. Men kon er vast op rekenen, dat het zoo kwam, wanneer ze een bezoek bracht, dan had ze wat dat haar dwars zat.

Een naar en vervelend mensch, denkt misschien al gauw deze of gene lezer, en hier en daar is stellig al de een of andere goedhartige lezeres, die medelijden heeft met den armen domme, wiens deur toch altijd maar voor alle soorten van menschen moet openstaan en die ze dan nog met een vriendelijk gezicht moet ontvangen. Moet ge toch vooral niet zeggen, lieve lezers; wij vinden dat volstrekt geen nare menschen. Waarom zouden wij dat ook? Het zijn immers patienten, lastige patienten soms, het is waar, maar tusschen een lastigen patient en een naar mensch is verschil.

Ge hebt wel gehoord van personen, die last hebben van bronchitis, nietwaar? Er zijn er wel, die er chronisch aan lijden. Bij het minste koutje, dat ze vallen, moeten ze kuchen en hoesten. Bronchitis is een ontsteking van de bronchien, de luchtpijpvertakkingen. Zulke itis-lidjers zijn er vele en velerlei. Bij pleuritis hebben ze een ontsteking van het borstvlies; bij meningitis hersenontsteking, bij peritonitis buikvliesontsteking, bij enteritis ontsteking van de darmen, en zoo al meer.

Zoudt ge nu van al deze itis-lidjers willen zeggen, dat het nare, vervelende menschen zijn? Immers neen! Ge zegt: het zijn patienten; ze moet er medelijden mee hebben en geduld, en ze vooral niet bejegenen met een zuur gezicht en met een onverdraagzaam gemoed.

Zoo beschouwen wij nu juffrouw Philipappus ook als een patient. Ze heeft insgelijks last van een ontsteking. Haar ziekte kunnen we noemen humeuritis, d.w.z. ontsteking van het humeur. Ook een ziekte, een kwaal, soms chronisch. Misschien komt de naam in uw homeopathisch handboekje niet voor, maar de ziekte bestaat terdege. Ge moet het maar goed onthouden: Humeuritis, ontsteking van het humeur.

Niet als met bronchitis op lichamelijk gebied gaat het ook met deze aandoening van het humeur; een kleine gevatte koude, een klein tochtje, — en het is maar weer hoesten en aljarenreuten en zagen en piepen en steken in de keel; heel het lieve levontje is dan weer gaande.

Precies zoo is het met humeuritis op zielkundig gebied. Een klein ergernisje, een klein hindernisje... en het is weer mis met het humeur; het prikkelt weer, het kittelt weer, het rentelt, zaagt en plopt weer, net zoolang tot het losgehoest is. Zoo ging teeminst het met juffrouw Philipappus. Als ze kwam, dan wisten we het al, dat ze weer last had van die prikkelende humeurhoest.

Iemand, die gezond van humeur is, weet daar niet van. Hij ziet nu ja ook wel eens dingen, die hem niet precies naar den zin zijn, maar hij bewaart zijn goed humeur er bij, en zegt met Salomo: wie zal al het kromme recht maken! Het zij hem niet te prikkelen en te kittelen, hij moet er niet van schrapen en kuchen, en rentelen en hoesten; maar hij eet met lust zijn boterhammen, zingt een psalm of een lied en haalt eens heel diep adem; een best middel tegen humeur-prikkelingen.

Juffrouw Philipappus kan dat evenwel niet. De stijmvieren van haar humeur zijn bij het kleinste, zelfs bij het malste ergernisje dadelijk meer of min ontstoken. Maar daarom behoeft ge haar nog niet een naar en vervelend mensch te vinden. Evenale bronchitis is ook de humeuritis een lastig iets; ze maakt op den duur zenuwachtig, zoolals dat is met alle kwalen, waar een mensch te veel zijn aandacht aan wijdt. En als ge niet oppast, kunnen ze, wanneer ge veel met zulke menschen moet omgaan, u ook wel een beetje zenuwachtig en prikkelbaar maken. En dan krijgt ge ongenoege. Indien ge niet oppast! zeg ik. Want ge kunt er best tegen oppassen, door u van al die zeurderij-tjes van juffrouw Philipappus niets aan te trekken en er geen aandacht aan te schenken. Precies als met het tikken van een klok; als ge er op gaat letten, wordt iedere tik een hamerslag. Precies als met het kranen van een haan; als ge er op let, kan het u dol maken. Maar als ge er geen aandacht aan schenkt, hoort ge niet eens, dat de klok tikt of de haan kraait.

Zoo was het ook met juffrouw Philipappus. Ik gaf haar de gelegenheid haar ontstoken humeur goed uit te hoesten, en als ze goed en wel weer buiten de deur was, was ik al haast vergeten, dat ze er geweest was. Laat ik u daar eens raad in mogen geven. Ge moet zulke humeuritis-lidjers vriendelijk behandelen, lankmoedig laten uithoesten, er niet tegen ingaan, want dan wordt het er veel erger mee, en als ze zich omgekeerd hebben, moet ge niet doen of ze er niet geweest zijn. Dat is tevens het beste middel op den duur om deze patienten zelf ook van hun kwaal een beetje af te helpen; indien ze maar bemerken, dat ze met al hun geprettel niets uitwerken, dan knappen ze er zelf van op. Want als ze bemerken, dat er met hun

prutelingen rekening wordt gehouden, neem maar dan is het mis; dan gaan ze over u heerschen erger dan de Filistijnen over Simson. En verder moet ge de chronische humeuritis-lidjers lankmoedig verdragen evenals zoolve chronisch-zieken, voor wie geen kruiden gewassen zijn en met wie men vergeefs de heele apotheek kan doorgaan. Ze kunnen soms lang leven. Het is al jaren geleden, wat ik u van juffrouw Philipappus vertelde, maar ze leeft nog. Ze moet wel over de tachtig zijn. Lezen doet ze niet meer, dus ik kan het gerust in ons Drentsch en Overijsselsch Kerckblad vertellen; dat komt bovendien heelmaal niet, waar mijn goede juffrouw woont, en in onze beide provincies heeft ze, voor zoover ik weet, geen familie. En al kwam ze het ook te hooren... nog niet erg... een mensch is nooit te oud om te leeren, en kwand heb ik niet van haar gesproken. Ik wilde alleen maar eens raad geven, hoe men het best kan doen met menschen, die bij iedere werkelijk of ingebeeld ergernisje uit hun humeur geraken. Vooral vriendelijk blijven, en er niet veel nobilitie van nemen. Bewaar dit recept!"

Aan zeurderitis en drukdoeneritis lijden ook veel menschen.

Heeft Ds Laman daar ook geen receptje voor? Dan gelieve hij daarbij te denken, dat hij ook nog zoiets is als medewerker van ons blad.

Zulke recepten kunnen over heel het land dienstig zijn.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Het recht van staking.

IV.

In de vorige artikelen is gesproken over de actualiteit van deze kwestie in onze dagen, en een kort resumé gegeven van hetgeen in het referaat Wiersinga op het eerste christelijk-social congres over dit onderwerp is verhandeld.

Het referaat van den heer Wiersinga eindigde o.a. met de volgende stellingen:

Het betrekkelijk recht van werkstaking kan geenszins worden ontkend.

Het is meestal niet raadzaam van dat recht gebruik te maken; in sommige gevallen evenwel kan het plichtmatig zijn.

Ook met het oog op werkstaking is er dringend behoefte aan het herstellen van 'organisch verband op het terrein van den arbeid.

Over deze stellingen is heel wat gesproken. Eerst in de vergadering van de desbetreffende commissie.

Daar is door den een de werkstaking in geen geval noodzakelijk of wenschelijk geacht; een ander heeft met den heer W. voor het recht van staking gepleit; weer anderen maanden tot groote voorzichtigheid aan, en wilden de staking alleen toelaten in het geval van uiterste noodzakelijkheid; zelfs werd de werkstaking een vijfvoudige zonde genoemd, en ten allen tijde ongeoorloofd, doch in tegenstelling daarmee werd door den heer Wormser de werkstaking verdedigd met een beroep op het Woord Gods. „God Zell gebod aan 600.000 Israëlieten het werk te staken, door hen, onder geleide van Mozes, het land van Egypte te doen verlaten". Eveneens was Dr Schot van meening, dat de Heilige Schrift dit recht waarborgt, terwijl iemand als de heer Hovy bezwaren had tegen de stelling, waarin het soms-plichtmatige van de staking werd uitgesproken.

De laatste spreker was Dr Kuiper.

Hij merkte in verband met een beroep van den rapporteur op onzen opstand tegen Filips van Spanje het volgende op:

De opstand tegen Filips en een werkstaking mogen niet op één lijn gesteld worden. Nooit hebben onze vaders het standpunt ingenomen, van het recht van opstand wegens schending hunner rechten; daarvoor hebben zij veel verdragen en geloven, maar zij weigerden te doen wat in strijd was met 'Gode Woord en eer. De opstand tegen Filips wordt verklaard uit het constitutionele begrip dier dagen. De Staten van het land waren, als magistraatspersonen, met zeker soeverein gezag bekleed en daaraan ontleenden zij de bevoegdheid, om het volk te beschermen tegen den koning, die de rechten van het volk vertraptte, in plaats van ze te verdedigen. Dat begrip is vrij wat zuiverder dan het parlementarisme van heden. De verhouding van den patroon tot de werklidjen is echter geheel iets anders; de patroon is geen overheid en als zoodanig geen dienaresse des Heeren. De heilige en zuivere begrippen omtrent de overheid als ver-tegenwoordigster van het gezag, dat uit God is, mogen dus niet verward worden met de verhouding tusschen patroon en arbeider. De patroon is volkomen vrij arbeid te laten verrichten of te doen ophouden, maar eveneens is de werkmans vrij den arbeid aan te nemen of te weigeren; patroon en arbeider zijn beiden burgers van den staat. Dit heeft dus niets te maken met den eisch der consciëntie. De verhouding tusschen patroon en arbeider is van organischen aard en moet bij contract geregeld zijn; de duur van dat contract hangt af van den aard van het werk. Het werken per man en per uur is de kanker van den tegenwoordigen tijd; dit individualistisch streven, als uitvloeisel van de Franse Revolutie door het liberalisme over-

genomen, werkt demoraliseerend op alles. Maar voor het oogenblik heeft men dien toestand te aanvaarden, met volkomen vrijheid van arbeider en patroon. Voor hem, die aan den arbeid blijft, als anderen staken, ligt daarin geen plichtverzeking; een ieder blijve vrij. De tyrannie van den patroon kan echter zoodanig demoraliseerend karakter aannemen, dat het ten slotte noodig wordt den weg van werkstaking in te slaan. Doch ook bij den arbeider moet het maatschappelijke er uit; hij moet leeren, dat hij meer heeft aan God en Zijn vrees, dan aan wat knas op zijn loon!)

Na deze discussie werden de stellingen aldus gewijzigd:

Het recht van werkstaking, mits nooit als politiek instrument of als moedwillige contractbreuk, kan geenszins worden ontkend.

Het is eisch der christelijke consciëntie van dit recht geen gebruik te maken, vóór dat de overtuiging verkregen is, dat alle andere middelen zijn uitgeput; in sommige gevallen evenwel kan werkstaking plichtmatig zijn.

De vijfde stelling werd onveranderd aanvaard. Over deze gewijzigde conclusie is nog debat gevoerd in de algemeene zitting van het congres. Een broeder, de heer Sizoo, wilde uit de eerstgenoemde stelling de woorden mits etc. tot contractbreuk wegnemen, omdat dit het stakingsrecht te veel beperkt. Daarmede verklaarde Ds Talma het eens te zijn, maar deze weglating werd o.a. door Ds Pierson en Ds Brummelkamp ernstig bestreden, en het congres ging met de laatste mede. De conclusie van het congres werd nu:

Het recht van werkstaking, mits in elk geval nooit als politiek instrument of als moedwillige contractbreuk, kan geenszins worden ontkend.)

terwijl de andere conclusie onveranderd bleef gehandhaafd.

Wat blijkt ons hieruit?

Dit, dat het eerste christelijk-social congres er niet aan gedacht heeft om, zoolals in het voor enkele weken opgenomen schrijven werd gevraagd, op grond van de Schrift het stakingsrecht te veroordeelen. Wel heeft het tot voorzichtigheid aangemaand. Wel is het niet blind geweest voor de ontzettende gevolgen, die een staking met zich kan meeslepen, maar het heeft in Gods Woord geen enkele uitspraak gevonden, die de staking verbiedt. Noch uit wat de Schrift zegt over het gezag; noch uit wat zij leert over Zijn voorzienigheid; noch uit haar onderwijs over ons dagelijks brood kan de conclusie getrokken, dat elk recht tot staking ontbreekt, maar wel vloeit uit alles, wat het Woord zegt over den „vrijen" mensch, voort, dat den „vrijen arbeider dit recht niet kan worden ontzegd. Ik hoop op dit punt later nog terug te komen, maar wijs er nu niet klem op, omdat tot deze conclusie mannen van naam hebben meegewerkt, die dit standpunt later nimmer ontrouw zijn geworden. Wel is in de lijn van de enkele opposanten ook door anderen in latere tijden de staking als een ongeoorloofde samen-spanning ten eenenmale veroordeeld, doch iemand als Dr Kuiper b.v. heeft er niet aan gedacht, die richting te steunen.

Voorts leeren de resoluties van het eerste christelijk congres ons nog dit.

Zij bakenen het recht tot werkstaking op deze wijze af, dat aan tweeeërlei voorwaarden moet worden voldaan: 1o. de bepalingen van het contract moeten gehandhaafd en geëerbiedigd, en in de tweede plaats moet de staking wezen een uiterst middel, dat eerst mag worden toegepast, als alle andere middelen falen. Dit beginsel wordt ook gehuldigd door onze wet op het arbeidscontract.

K. D.

¹⁾ Handelingen, blz. 433 ev.

²⁾ Handelingen, blz. 165 ev.

WIJSBEGEERTE.

In de school der wijsbegeerte.

De nieuwe wijsbegeerte en de nieuwe religie.

De lezer kan zelf de verdere toepassing maken op het voorafgaande, door ook den invloed na te gaan op de andere cultuurverschijnselen van onze eeuw, onder anderen op het gebied van zielkunde en opvoedkunde.

De nieuwe richting in de paedagogiek kenmerkt zich immers duidelijk door een zich afwenden van het star rationeële naar de ziel in haar diepere roerselen, van het kunstmatige naar het natuurlijke, in één woord van de school naar het leven.

Montessori is in dezen (hoe men voorts over haar oordeele uit principieel oogpunt) een teken des tijds!

Wij zien echter af van de poging in de beschouwing van deze „cultuur-wending" volledig te zijn.

Tensl op het wijsgeer dezer ti

De ni irratione ook de paalt, en beide tij kunt ze religie h houdt e

In de tijd, die praagt mark wijsbeg

Laat t Wij n soort vo dacht zi natuur, zelfde w den, aan ware ke een ech kennis.

Ook L ste schv giese w schappel idealist in affan

Fech is in de wereld

Als h tering d noemden niet slec klaring, geestesle de mys Kucken kelijk v noemen.

Ook J romant christelij Wij v artikelen Kouink

Nu w in de gr bijzonde wijsbeg ons gem beginsel

Het is zeer ee karakter gen: in door de maar he inhou hoofdzwa ljk dien en gloed

Dat w uit een tesbewe en waar de and de an

Voor het wer schatten Zoo heb dan on het Boec het Oos tersche stemmin

Het li langwekl de bescl zins op lang me kennis i grondbey doen. E making, georte d als „de die al in staat

Wat ha op het i mensch gespecia opnieuw der theo van Ber wing va is. De vat in h baatzoch

Het f werkzaa